

Jätke lapsed väljapoolle, kui te lahkute

11. aprillil peetakse USAs rahvuslikku kuumarabanduse vältimise päeva. Miks?

AIN KALLIS

klimateoloog

Aastail 1990–2017 kaotas Ühendriikides 836 last elu lihtsalt seetõttu, et nad jäeti omapead kuumas autoses, tänavu on ohvreid olnud vähemalt kaks. Aga suur suvi on alles ees...

Öeldakse, et kui ei kannata kuumust, siis mine köögist välja. Mõnel juhul, näiteks autos olles, ei saa seda alati teha. Viimati 9. aprillil – kui Eestimaale saabus päevaks suvi – nägin ühes autos ülikurbade silmadega koera, kelle keel rippus pikalt-pikalt vesti peal. Päike lõõskas, auto aknad oli tihedalt suletud. Kui palju võis sooja-, õigemini kuumakraade seal praeahjus olla?

San Jose Ülikoolis tehti 2002. aastal järgmine katse: päikesekätte jäetud sinistes autodes mõõdeti temperatuuri muutu-

mist iga kümne minuti järel. Autos, mille algtemperatuur oli 21 °C, tõusis õhusoo 10 minutiga 32, edasi 37, tunniga juba 44 kraadini. Autos, mille algtemperatuur oli 24 kraadi, jõuti tunniga ligi 50 soojapügalani!

Olukord autos meenutab kasvuhoonet – lühilaineline päikesekiirgus tungib läbi akende sõidukisse, soojendab seal polstrit, “lahkuda püüdvä” pikalainelise soojuskiirguse peavad aga klaasaknad hästi kinni. (Tõeline väike Maa mudel – klaaside asemel on maakera kohal atmosfäär.)

Autosse unustatud piselukad

Miks on just selline kuumus ohtlik? Kõik, kes on sõitnud lämbes bussis või autos, teavad, et

pikapeale tekib reisijail “haige tunne”, kehatemperatuur hakkab kerkima. Arstid hoiatavad, et umbes 41–42° juures hakkavad ilmne n hüpertermia nähud: nõrkus, iiveldus, kiire pulss, halvimal juhul kaasnevad ajuturse, meeltesegadus, isegi kooma. Laste keha soojeneb kolm kuni viis korda kiiremini võrreldes täiskasvanutega.

Ameerikast on teada palju traagilisi juhtumeid, kui väikelaps sai eluohtlikke tervisekahjustusi juba veerandtunnise kuumas sõidukis piinlemise järel.

Laste autosse jätmise vastu võitleva organisatsiooni KidsAndCars andmeil jäävad lapsed tavaliselt üksi sõidukisse kahel põhjusel: nad kas ise ronivad sinna või on nende vanemad lii-

ga hajameelsed ja unustavad oma võsukesed autosse. Seega tuleks meeles pidada, et auto ei ole mängukoht ning et ka kõige lühema poeskäigu ajal võib ette tulla ootamatusi, mis pikendavad algselt plaanitud eemalviibimist.

Äkki piisab sellest, kui jätta autoaken praokile? Paraku mitte, sest sõiduki korralikuks ventileerimiseks on vaja ikka väga tugevat tuult. Märksa kasulik on leida varjuline koht puude all.

Kui autodes kuumas tõttu hukkunud laste kohta peetakse USAs arvet, siis sarnase saatusega lemmikloomade kohta puudub taoline statistika, kuid võib arvata, et kuumarabanduse tõttu hukkunuid pole vähe. Juba paarikraadine tõus koerte kehatemperatuuris võib muutuda neile eluohtlikuks.

Soovitused hajameelsele vanemale

Mida on Ühendriigid ette võtnud väikeste autosõitjate kaitses? Kui terve hulk seadusi tunduvad meile veidratena (näiteks on kusagil keelatud ühel pesu-

nööril kuivatada naiste ja meeste aluspesu, Virginias ilmselt), siis enamik neist väärivad järgimist. Üheksas osariigis näiteks on keelatud laste jätmine autosse järelevalveta, 11 osariigis on see koguni kriminaalkorras karistatav. Loomade pidamist kinnises kuumas autos võib aga täiesti kindlalt klassifitseerida loomapiinamiseks.

Milliseid soovitusi siis jagavad spetsialistid hajameelseile lastevanemale? Asetage tagaistmele lapse juurde mõni ese, mida sõidukist väljumisel kindlasti tarvis läheb, näiteks rahakott, telefon või käekott – siis ei unusta te poodi minnes järeltulijat umbesse autosse. Veel antakse nõu panna juhiistme kõrval asuvale kohale suurem kaisuloom, mis peaks vanemale meelde tuletama, et taga istub veel keegi.

Igati järgimist väärt soovitused.

Ja veel: ka Eesti politseinikud tuletavad kodanikele meelde, et märgates sõidukis päikeselisel päeval järelevalveta last, tuleb sellest viivitamatult teatada häirekeskusele. Nii on arvatavasti pääsenud õige mitu pispõnni.

Ka Eesti politseinikud tuletavad kodanikele meelde, et märgates sõidukis päikeselisel päeval järelevalveta last, tuleb sellest viivitamatult teatada häirekeskusele. Nii on arvatavasti pääsenud õige mitu pispõnni.